

8.1 Kuo svarbi kalba ir knyga?

1. Perskaitykite pasakojimą ir aptarkite, kaip lietuviai stengėsi išsaugoti savo kalbą.

Kalbos saugotojai – knygnešiai

Caro Rusijos valdymo laikais, maždaug prieš 150 metų, buvo uždraustos lietuviškos mokyklos. Jų vietoje valdžia pradėjo steigti rusiškas. Mokytojais jas skyrė asmenis, nemokančius lietuvių kalbos.

Tačiau žmonės nepasidavė. Beveik visoje Lietuvoje ėmė steigti slaptosios lietuviškos mokyklos, vadintos vargo mokyklomis. Už jų steigimą ir laikymą grėsė iki 3 mėnesių arešto arba bauda iki 300 rublių. Jose mokytojavo skaityti ir rašyti pramokę lietuviai. Valstiečiai šias mokyklas bei daraktorius labai brangino ir saugojo nuo caro policijos ir žandarų.

Įprasta slaptosios mokyklos patalpa – kaimo troba. Joje stovėdavo ilgas stalas su suolais, ant kurių susėsdavo vaikai. Saugumo sumetimais ant stalo padėdavo kokios nors medžiagos rankų darbams-plunksnų plėšymui, vilnų kedenimui, vilnos siūlų sukimui. Reikiamų atsargų buvo parūpinta ir kieme: atseit vaikai pjauna, skaldo malkas. Pasirodžius įtartinam žmogui, jie išsilakstydavo arba pasislėpdavo. Kai kurie daraktoriai greitai ant pečių užsimesdavo elgetos krepšį, atsiklaupdavo ir meldamiesi vaizduodavo išmaldos prašančius elgetas.

Už lietuviškos literatūros gabenimą, laikymą, platinimą ir skaitymą buvo nubausta apie 2000 knygnešių. Vienas žymiausių knygnešių yra Jurgis Bielinis.

Tačiau vietoj suimtųjų ir ištremtųjų atsirasdavo kiti, kurie tęsė pradėtą darbą.

Nė vienas iš jų, būdamas vienas, nebūtų pajėgęs išsaugoti ir apginti lietuviškos kalbos ir rašto.

Reda Milaknienė „Slaptosios mokyklos. Kaip apie jas sužino šiandienos vaikai?“

Žodynas

Daraktorius – slaptų kaimo mokyklų mokytojas.

Žandarai – carinės Rusijos policininkai.

Kedenimas – purenimas, išsklaidymas.

Elgeta – vargšas, prašantis paramos.

Išmalda – auka, duodama vargšui.

Platinimas – dalinimas.

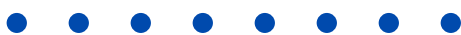

8.1 Kuo svarbi kalba ir knyga?

2. Perskaitykite pateiktas mintis apie kalbą. Pasirinkite labiausiai patikusią ir ją nurašykite.

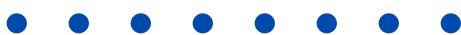
Kas savo kalbą niekina, kitos neišmoks. *Lietuvių liaudies patarlė*

Kalba yra didis, tautos statytas paminklas. *Jonas Jablonskis*

Kalba yra meilės ryšys, vienybės motina, pilietiškumo tėvas, valstybės sargas. *Mikalojus Daukša*

Kalba yra žmogaus dvasios organas, žmogaus minties ir jausmo išraiška, gyvenimo veidrodis, vertybių saugykla tarpusavio santykių metraštis. *Antanas Baranauskas*

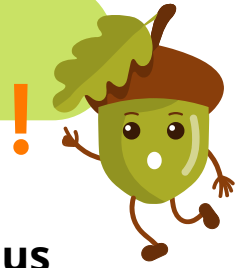
Maža garbė svetimomis kalbomis kalbėti, didi gėda savos gerai nemokėti. *Jonas Jablonskis*

3. Pristatykite bendraklasiams pasirinktą mintį ir paaiškinkite, kaip ją suprantate.

4. Aptarkite, kodėl šios mintys yra vertingos.

8.1 Kuo svarbi kalba ir knyga?

5. Prisiminkite ir užrašykite, kuo Jonas Jablonskis svarbus Lietuvai ir lietuvių kalbai. Pristatykite bendraklasiams.

